

Näitkö unta taikurista ja narrista?

Kuvataiteen lukiodiplomi 2024 - Matias Hännikäinen

Sisältö

3: Tehtävän valinta

4-5: Tutkimusta

6-8: Yleistä prosessia

9-12: Taikuri

13-16: Narri

17: Käsiongelma

18: Kokonaisuudesta

19-20: Itsearviointi

21: Lähteet

Tehtävän valinta

s. 3

Käytin paljon aikaa tehtäviä tutkien. Pompin niiden välillä kuin kiimainen jänis, kunnes jalat upposivatkin yhteen. Miten tuomme esiin todellisuuden, jota emme havaitse?

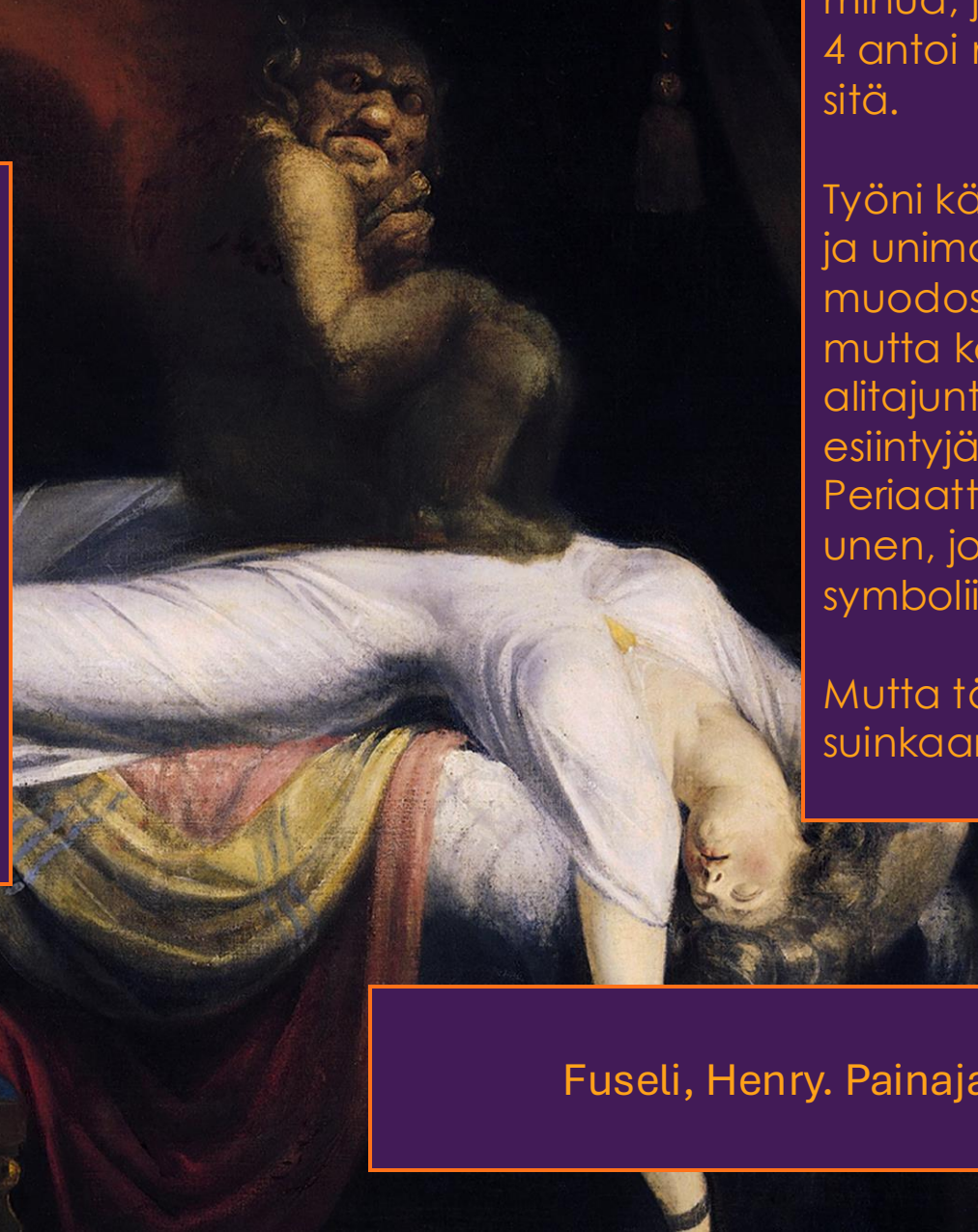
Tehtävä 4 "Näkymätön ulottuvuus" tarttui minuun rautanyrkillä, sillä halusin tuoda esiin alitajuntani piilevää luontoa unien kautta. Rakastan unia, ja minulle on monesti sanottu, että uneni ovat aivan liian värikkäitä ollakseen pelkkiä unia. – Hölynpölyä, sanon minä. Eivätkö unet yleensä ole?

Surrealismi on aina kiehtonut minua, ja koin, että tehtävä 4 antoi minun hyödyntää sitä.

Työni käsittelee alitajuntaani ja unimaailmaani sirkuksen muodossa. Minä olen yleisö, mutta koska sirkus on alitajuntani, olen myös kaikki esiintyjät, ja jopa sirkus itse. Periaatteessa luon itselleni unen, jonka täytän symboliikalla.

Mutta tähän tulokseen ei suinkaan päästy suoraan.

Fuseli, Henry. Painajainen. 1781

Tutkimusmatkalle näkymättömään - Surrealismi

Kuvaamme näkymätöntä, sillä olemme uteliaita. Ihmisellä on tapana leikkiä absoluuteilla; Nähdä näkymätön, koskea koskematon, sanoa sanomaton. Yksi kuvataiteen ihmeistä onkin, että sillä voidaan tehdä näkymättömästä näkyvää.

Näkymättömyyden tutkijoita löytyy monesta taiteen historian nurkasta, mutta ensimmäisenä silmiin osuvat surrealistit.

20-luvun taitteessa syntynyt tyyli kiinnittää huomionsa kaikkeen alitajaiseen ja tiedostamattomaan. Monet työt kuvaavat esimerkiksi unia tai muistisairauksia.

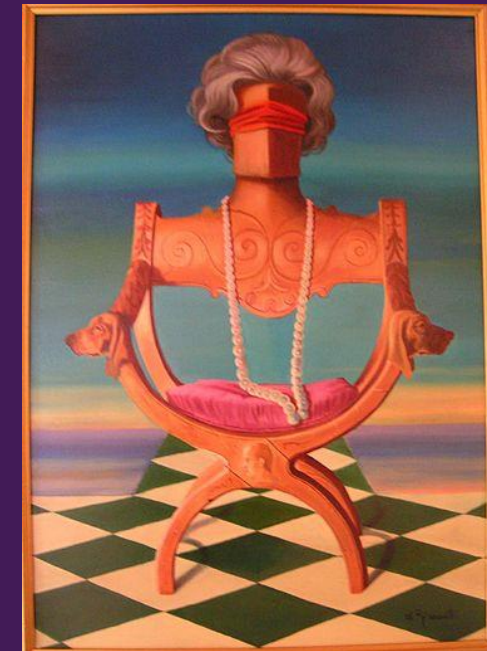
Surrealistisen kuvataiteen yleisiin piirteisiin kuuluvat muun muassa muodon, tilan, ja ajan vääristyminen.

Salvador Dalin
maalaus
*Muiston
pysyvyys*
(1931) on yksi
taidehistorian
tunnetuimpia
surrealistisia
maalauksia

Tässä on Meesen
*HALT, DEIN
FISCHAUGE* (2017)

Jonathan Meese on nykyaikainen surrealisti. Hän uskoo, että surrealismi on vahvempaa kuin politiikka, ja että taiteen tehtävä on avata tie pois sokeasta dogmatismista

Tässä on puolestaan William Giromettin *Tuntemattoman naisen muotokuva* (1972)

Näkymättömyyttä on kuvattu toki monin muin tarkoituksin kuin ihmismielen avaamisella. Jumalia ja myyttejä kuvaavat teokset tekevät näkymättömästä korkeamman tason olemassaolosta näkyvää. Kuoleman jälkeistä aikaa on kuvattu kautta historian, olkoon se helvettiä, paratiisia, limboa, tai jotain aivan muuta. Vaihtoehtoisia yhteiskuntia on kuvattu monin eri keinoin, hyvässä sekä huonossa valossa.

Voisi jopa argumentoida, että kaikki taide, mikä ei suoraan kopioi todellisuutta, tuo näkymättömyyttä esille. Asetelma ei tutki näkymättömyyttä, mutta suoraan mielestä luotu teos tutkii.

Ahasuerus at the End of the World, Adolf Hirémy-Hirschl, 1888

Annibale Siconolfin työt ovat herkällä rajalla utopian ja dystopian välillä. Viereinen teos on *Celebration*

Rafaelin fresko Vanhan testamentin Jaakobin unesta (1519)

Olkoon näkymättömyyden kuvaamisen syy mikä hyvänsä, alitajunnan tutkinnasta tulevaisuuden visualisoimiseen, on sen pohjatarkoitus aina sama: uteliaisuus. Meitä kiinnostaa, minkälaisia olentoja aistiemme ulkopuolella voisi asustaa. Meitä kiinnostaa, minkä näköisiä tulevaisuuksia meillä on vastassamme. Meitä kiinnostaa, sillä me emme tiedä, emmekä voi tietää.

Utopia On The River Eden, Howard Fox, 2021

Lähtökohta

s. 6

Tiesin heti haluavani tehdä maalauksen, ja vaikka ensin kokeilin akvarelleja, päädyin kuitenkin akryylimaaleihin.

Idea sirkuksesta ei tullut heti. Kaikki alkoi siitä, että halusin liittää työni uniin tavalla tai toisella. Ensimmäinen ideani oli surrealistien inspiroima usvamainen sommitelma täynnä leijuvia asioita, jotka jollain tapaa symbolisoivat jotain. Yksi idea oli laittaa sommitelmaan asioita, joita olin nähnyt unissani, mutta se kaatui nopeasti siihen, etten halunnut maalata asioita unistani.

Pidin tästä sommittelusta ja värimaailmasta, mutta en kokenut sen olevan tarpeeksi osuva

Tutkin mitä eri satunnaiset asiat symbolisoivat, ja päädyin tutkimaan narreja.

Tämä sattuikin olemaan kultakaivos, joka muutti työni suunnan täysin. Narrit symboloivat totuutta, sillä ne olivat ainoita hovin jäseniä, jotka saivat kritisoida kuninkaitaan. Narri myös symboloi kaksinaisuutta, sillä narrilla on aina kaksi itseä: esitys ja aito minä

Ensimmäinen luonnos teokseni narrista

Vihasin tätä kokeilua niin paljon, etten halunnut edes laittaa sitä portfolioon

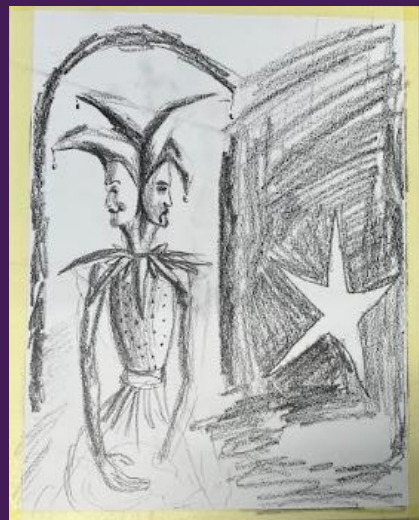
Tässä testailin erilaisia sommitelmia pikkukuvilla

Matka alkaa, sirkukseen mars!

s. 7

Narrin idea oli alusta asti hyvin selkeä. Halusin kaksipäisen narrin, jolla olisi komedian ja tragedian maskit. Tämä viestisi narrin kaksinaisuutta. Narrin tarkemmat piirteet, kuten värimaailma ja asu olivat toki epävarmempia. Tiesin, että punavalkoinen oli ehkä tähtäimessä, ja että halusin jonkinlaisia töyhtöjä lantiolle sekä harteille. Hatun halusin, mutta sen tyyli oli epävarma.

Naurettavan kiekuraisten kenkien sekä epäinhimillisen venyneiden mittasuhteiden tarkoitus oli tuoda unimaista tuntumaa teokseen. Halusin narrin raajojen olevan ylikuonnollisen pitkät ja ohuet, jotta tämä tuntuisi vähemmän ihmiseltä.

Sommittelukokeilujen jälkeen asettauduin yhteen, jossa narri käveli pitkin tunnelia, joka johti aina samaan pisteeseen. Tämä pysyi suunnitelmana hyvin pitkään, muttei päässyt lopulliseen teokseen.

Sommitelma, johon aluksi päädyin

Tässä vaiheessa sirkuksen idea konkretisoitui. Päätin tehdä itselleni unen, ja jos uneni ovat tunnetusti värikkäitä ja villejä, mikä olisi parempi paikka, kuin sirkus? Sain idean triptyykistä, jossa jokainen maalaus oli eri esiintyjästä.

Työnhaku – Missä esiintyjät?

s. 8

Taikuri oli heti toinen esiintyjä, jonka loin narrin jälkeen. Halusin taikurin kontrastoivan narraa, joten hän muistutti ulkoisesti hieman enemmän painonnostajaa/voimamiestä.

Taikurin ohella ideoita lenteli suuresta muurahais-oliosta sekä vatsastapuhujanukesta, jonka lankoja vetelisi leijuva jättikäsi.

Näistä kolmesta uudesta työnhakijasta vain taikuri sai vakituisen paikan sirkuksessa. Ja yllättäen hänet ylennettiin suoraan sirkuksen tirehtööriksi.

Taikuri oli ainut joka pääsi lopputulokseen, sillä en kokenut muiden ideoiden olevan yhtä toimivia keskenään. Olisin halunnut tehdä triptyykin, mutta taikurin ja narrin välinen kontrasti yhdisti niitä niin paljon, ettei kolmannelle oikein ollut tilaa. Näin työstä tulikin diptyykin.

Tässä ryhdyin testailemaan sommitelmien värejä digitaalisesti

Tässä taas fyysisesti. Maaleja sekoittamalla saadut värit ovat mukavampia kuin digitaalisesti valitut värit

Taikuri – Idžointi ja inspiraatio

s. 9

Taikuri syntyi ikään kuin narrin vastakohtana. Halusin niiden eroavan toisistaan mahdollisimman paljon. Saavutin tämän visuaalisesti sillä, että siinä missä narri on epärealistisen pitkä ja hoikka, taikuri on luonnottoman leveä ja lihaksikas.

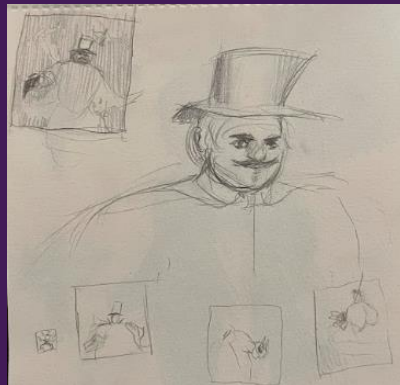
Tiesin aina suurin piirtein mitä halusin taikurin asulta: silinteri, puku ja punainen viitta.

Inspiraatiokuva, joka auttoi lyömään lukkoon taikurin olemuksen

Koska narri symboloi totuutta, halusin taikurin vahvasti edustavan valheita, salaisuuksia ja epäluotettavuutta. Taikurihan ei ikinä paljasta temppujaan.

Sain idean tarot-korttien käyttämisestä hieman tyhjästä. Älysin, että niiden avulla voin tuoda teosten viestiä selkeämmin esille.

Aikaisia ideointeja taikurista

Valmis taikuri

Taikurin oli aluksi tarkoitus olla ihmismäinen, mutta luonnosteluvaiheessa koin, että se ei tuonut sen epäluotettavuutta tarpeeksi esiin. Päätös tehdä taikurista vihreä lasinen spiraaliolento dehumanisoi taikuria.

Taikuri – Prosessia

s. 10

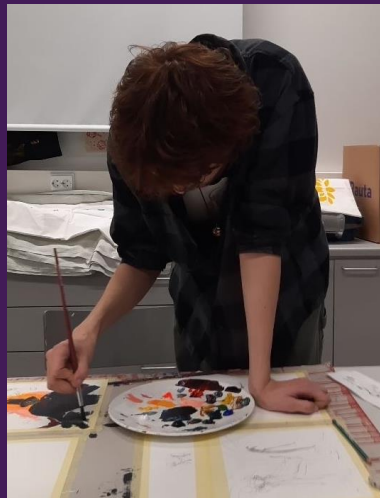
Tiesin myös lähes heti, minkälaisen sommittelun halusin taikurin maalaukseen. Taikurista tuli sirkuksen tirehtööri ja täten halusin hänen ikään kuin "kutsuvan" katsojan taianomaiseen sirkukseen. Tätä ajoin takaa julistemaisella sommittelulla, sekä ojennetulla kädellä

Halusin taikurin takana olevan oranssia loistoa, joka valaisisi tilan. Taikurin pään taakse tuli kuitenkin myös vaalea sädekehä, antaen tälle "pyhän" olemuksen. Taikurin "pyhyys" on toki täysin teennäistä.

Halusin myös sinistä valoa katsojan suunnasta, joka heijastuisi taikurin yliliioitelluista lihaksista.

Käytin omaa kättäni apuna taikurin kättä tehdessäni

Minä maalaamassa kokeilua taikurista

Taikuri sai pohjamaalauksen

Aluksi taikurin takana oli tarkoitus lentää aivan satunnaisia asioita: muun muassa hyppäävä pupu ja pelikortteja.

Kun ryhdyin tarkemmin työstämään teosta, halusin näiden elementtien olevan merkityksellisempiä. Tarot-kortti sekä valkoinen kyyhky. Kolmas pieni symboli joka teoksesta löytyy on taikurin viitan soljessa oleva ruusu

Taikuri – Symboliikka

s. 11

Valkoinen kyyhky symboloi rauhaa, mutta tässä tapauksessa lintu on harhaanjohtava. Taikuri ei ole miltä vaikuttaa.

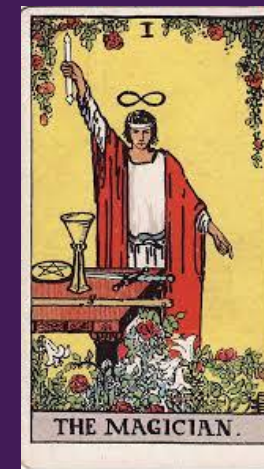
Kaikki esineet, joihin taikurilla on vaikutusvaltaa, ympäröi oranssi hehku

Ruusuu viittaa latinan lausahdukseen *sub rosa*, eli ruusun alla. Lausahdus tarkoittaa salattavuutta ja vaitioloa. Ruusulla on pitkä historia salaisuuden symbolina

Maagikko on tarot-pakan suuren arkanan kortti numero 1. Se edustaa voimaa, luotettavuutta ja kyvykkyyttä. Mutta teoksessa se on ylösalaisin. Kun tarot-kortti vedetään pakasta ylösalaisin, sillä on käänteinen merkitys.

Käänteinen maagikko voi tarkoittaa manipulaatiota, epävarmuutta, valheita ja pahantahtoisuutta.

Taikuri – Työnteko

Vältin visusti mustan käyttämistä, koska halusin välttää värien muuttumista tunkkaisiksi. Halusin myös välttää värien käyttämistä suoraan purkeista, joten lähes joka väri, jota käytin, oli sekoitettu.

Työprosessi alkoi yksinkertaisena. Maalasin kohtia ensin yksivärisiksi, jonka jälkeen aloin lisäämään valo- ja varjokohtia

Muuntamalla kuvan digitaalisesti mustavalkoiseksi, näin valöörien asettumisen paremmin

Kolmessa viereisessä kuvassa on taikurin lihasten kehitystä. (ylhäältä alas)

Lähdin valaisemaan lihaksia tietämättä, mitä oikeastaan edes olin valaisemassa.

Kun tajusin tämän, ryhdyin tutkimaan lihasten anatomiaa tarkemmin, jotta voisin tietoisemmin venyttää mittasuhteita.

Rehellisesti puhuen, pidin aiemmasta jopa enemmän, sillä lopputulos saa taikurin puvun näyttämään ihotiukalta.

Narri – Idžointi ja inspiraatio

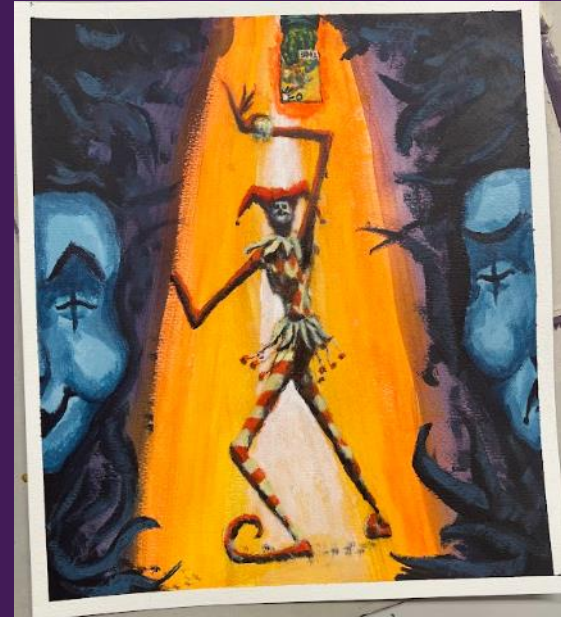

Aikainen kokeilu
narrin väreistä ja
asusta

Narria luodessani halusin tehdä siitä räpäleen. Tilanteensa uhrin, joka ei löydä tietään pois. Tämä näkyi ehkä paremmin ensimmäisessä maalauksen visiossa.

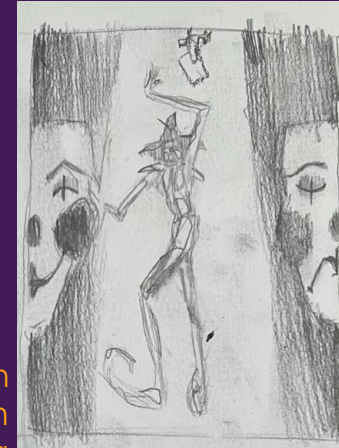
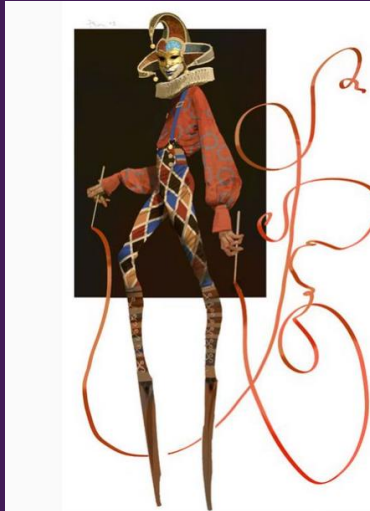
Juuri ennen kun minun oli tarkoitus aloittaa narrin maalaaminen, päädyin muuttamaan maalauksen täysin.

Narri ei enää ollutkaan kaksipäinen, vaan maalauksen molemmissa reunoissa olivat tragedian ja komedian maskit, rikkomassa tilan tunteen.

Valmis narri

Inspiraatiokuvia

Uuden
sommittelun
ideointia

Näiden kuvien avulla löysin narrille asennon, johon olin tyytyväinen

Narri – Prosessia

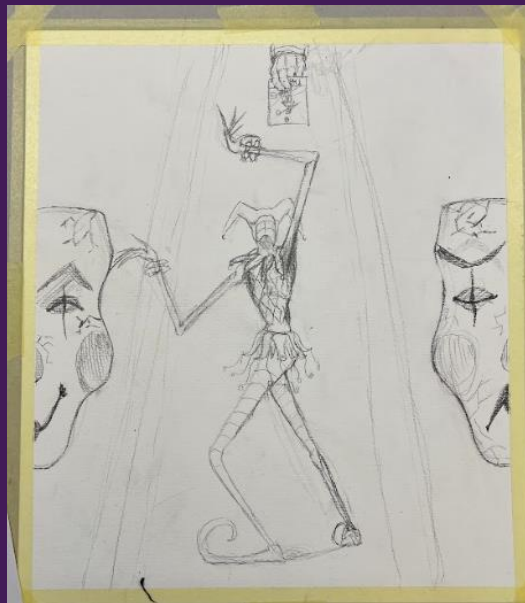
s. 14

Uuden sommittelun kanssa nousi paljon teknisiä kysymyksiä. Miten venytän raajat tarpeeksi liioitellusti? Kuinka paljon tilaa maskit tarvitsevat? Minkä kokoinen narri on suhteessa taikuriin?

Varmistin valöörien tasapainoa maalaamalla kokeiluun kaikki tummimmat kohdat

Tällä uudella visiolla sain maalaukset yhdistettyä toisiinsa paremmin. Narrin maalauksessa oleva käsi, joka ojentaa tarot-korttia on taikurin käsi. Taikurilla on tirehtöörin rooli, ja tämä on tapa "värvätä" narri sirkukseen

Pohjapiirros, jonka päälle ryhdyin maalaamaan.

Maskien säröt jäivät jälkeen, sillä koin niiden tuovan enemmän haittaa viemällä huomion narrilta.

Narrin valaiseva spottivalo on oikeasti taikurin sädekehä. Kun tämän tajuaa, se muuttaa näkemystä taikurin maalauksesta. Taikuri katsookin alas narriin päin, eikä eteenpäin.

Kortti, jota taikuri ojentaa, on osuvasti tarot-pakan "narri" kortti.

Narri – Symboliikka

Narrilla on siis valinta liittyäkö sirkukseen vai ei. Taikuri on manipuloiva yksilö, joka näyttäytyy hyvänä, ja täten narri lankeaa ansaan. Onko sirkukseen liittyminen hyvä idea?

Narri on tarot-pakan suuren arkanan ensimmäinen kortti, numerolla 0. Kortti tarkoittaa uusia alkuja, viattomuutta ja vapaata henkeä. Mutta tässäkin maalauksessa kortti on ylösalaisin.

Narrin käänteinen merkitys voi tarkoittaa muun muassa riskiä, ansaan lankeamista, valintaa, varomattomuutta, naiiviutta sekä tragediia.

Narri – Työnteko

s. 16

Halusin oranssin olevan huomion pääpiste, joten tein varjot alhaisemmalla värikylläisyydellä

Aloitin maalaamisen oranssilla spottivalolla ja liiloilla varjoilla. Sekoitin akryylimaalia veteen, jotta maali leviäisi helpommin, ja pohjapiirros näkyisi tarpeeksi läpi, että se hyödyntäisi minua vielä varsinaisessa maalaamisessa.

Pohjamaalaus kuitenkin peitti maskit lähes kokonaan, joten niiden maalaamisessa oli haasteita.

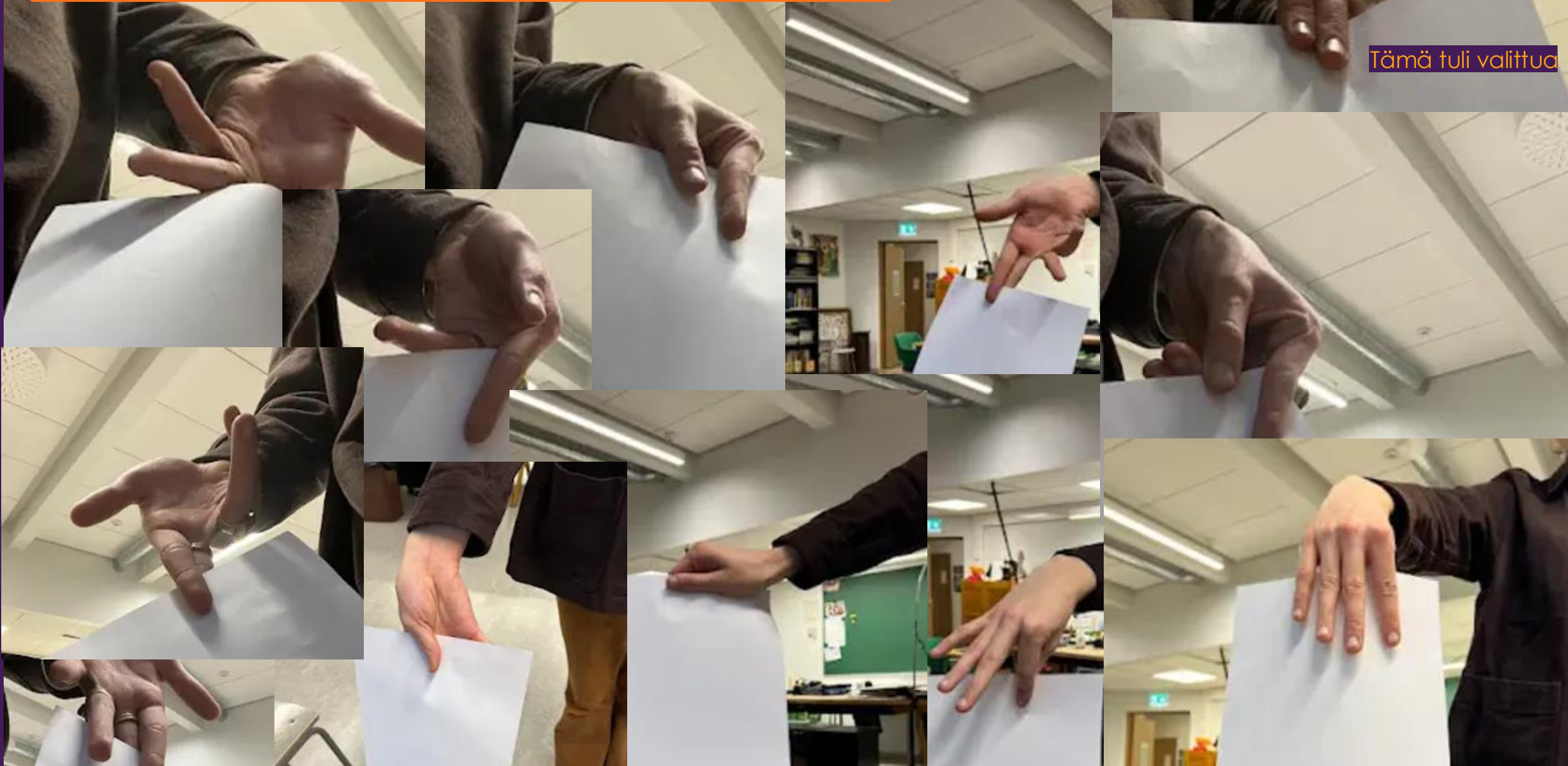
Vielä viimeiseksi halusin erottaa maskit muusta tilasta, joten loin niiden taakse tummia juurimaisia varjoja

Lähestyin narria ja maskeja eri tavalla. Narrin kanssa minulla oli pohjalla selkeä piirros, joten maalasin narrin melkein täysin *alla prima*. Maskien kanssa taas täytin ensin koko muodon yhdellä värillä, jonka jälkeen ryhdyin lisäämään varjokohtia tuomaan muodolle kolmiulotteisuutta.

Käsien kanssa oli ongelma

Tämä tuli valittua

Kokonaisuudesta

s. 18

Teoksen hahmot ovat kaksi osaa alitajunnastani. Taikuri edustaa piilevää, julmempaa puolta, kun taas narri edustaa lapsellisempaa ja ilmenevämpää puolta.

Yleensä unista tehdään tulkinnat alitajunnasta, mutta teokseni kääntää järjestyksen pääläelle. Tutkin tiedostamatonta käyttäytymistäni, jonka jälkeen muodostin kahdesta mieleni osasta antropomorfiset hahmot, ja tein siitä unen.

Taikuri on mieleni kylmempi puoli. Se osa minua, joka näkee vain asioiden välinearvot. Laskelmallinen, manipuloiva, empatiaa hylkivä puoli.

Totta puhuen, taikuri edustaa kaikkea itsessäni, jonka koen pahana. En tahdo jakaa asioita "hyviin ja pahoihin", mutta taikurin ominaisuudet eivät tuota hyvää. Toki ymmärrän, että mielessä täytyy olla se ääni, joka priorisoi omaa selviytymistä ja itsekkyyttä, mutta kun huomaan käyttäytyväni sen mukaan, minusta tuntuu hirveältä ihmiseltä.

Narri on se puoli, joka tahtoo muille parasta. Narri näkee kaikessa hyvää, mutta sen altruismi puree aina omaan nilkkaan. Narri edustaa sitä puolta minussa, joka ei osaa sanoa ei. Se, joka ei voi tuottaa pettymystä, oli hinta mikä hyvänsä.

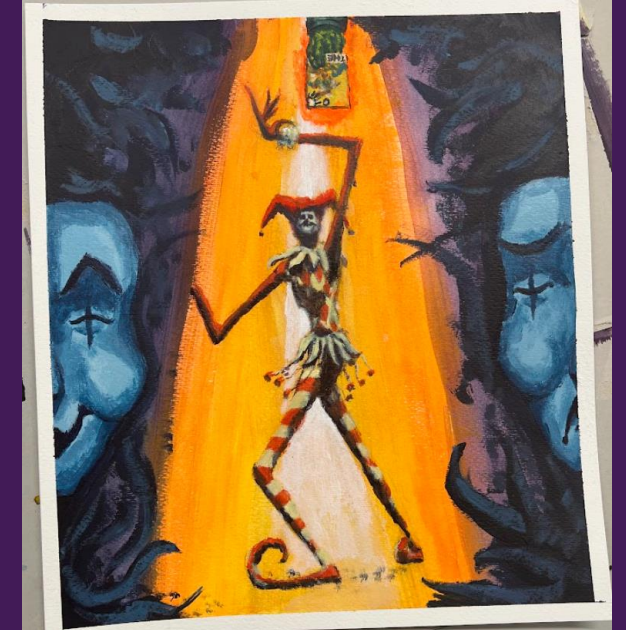
Narri on miellyttävä. Narri on se lapsi minussa, joka ei sietänyt että hänelle huudettiin. Se lapsi joka ei koskaan kunnolla kasvanut, ja yhä välttää kohtaamisia ja konflikteja.

Narri ei ajattele itseään, Taikuri ei ajattele muita.

Näitä vastakohtia yhdistää se, ettei kumpikaan voi muodostaa merkittäviä suhteita ihmisiin. Taikuri ei näe heitä kuin välineinä, ja narri ei näe itseään heidän arvoisenaan.

Teoksessani narri ja taikuri kohtaavat, mikä ennustaa ikävää tulevaisuutta epäreilussa suhteessa.

Itsearviointi

s. 19

Yleisesti ottaen en ole kovinkaan tyytyväinen työhöni. Näen siinä paljon hyviä puolia, mutta jälkeempään katsoessa en voi olla huomaamatta epäkohtia.

Huomaan työprosessissani, että lähden todella helposti pois harkitulta ajatuksen tieltä, ja ryhdyn tekemään asioita tietyllä tapaa koska "se vaan tuntuu oikealta". En välttämättä pysähdy ajattelemaan, että onko tämä valinta tietoinen ja paras mahdollinen valinta.

Jätän paljon virheitä töihini, ja luovutan täysillä yrittämisessä lähes heti. En yrittänyt tehdä korteista realistisia, koska koin että se olisi liikaa vaivaa ja näyttäisi vain huonommalta.

Minun olisi myös pitänyt työstää portfoliota enemmän kurssin aikana, eikä jättää suurinta osaa loppumetreille

Taikurin hattu ei ihan istu pään päällä, vaan tuntuu liukuvan oikealle (taikurin vasemmalle)

Tässä näkyy mielestäni kolme suurinta virhettä narrissa. Käsi katkeaa ja jää piiloon, valon ja varjon raja on selkeästi kehnosti maalattu ja narrin vyötärön valkoiset töyhdöt eivät tunnu kuuluvan kuvaan

Toki on myös asioita, joista olen hyvinkin tyytyväinen. Pidän narrin mittasuhteista, ne ovat mielestäni mukavasti liioiteltuja. Mielestäni onnistuin dehumanisoimaan hahmot, mikä antoi työlle surrealismin makua.

Itsęarviointi

s. 20

Mielestäni onnistuin saamaan työstäni omannäköisen, mutta silti vapaasti tulkittavan.

Portfolioni visuaalisuus on mielestäni selkeästi työni mukainen, jos vain printteri antaa oikeat värit.

Pidin diplomityön tekemisestä, sillä pääsin käyttämään kahden vuoden aikana keräämäni taideosaamista täysillä. Samalla näin myös paljon asioita, joissa minulla on kehitettävää

Mielestäni yhdistin teoksen tehtävänantoon luovasti, mutta koen myös, ettei se välttämättä ole tarpeeksi selkeä.

Työni pohjautuu syvälle henkilökohtaiseen kokemukseeni, ja olen helpottunut, että sain itselleni niin merkittävän asian avattua taiteen avulla.

Matejko, Jan. Stańczyk. 1862

Lähteet

Kansi: DailyArt Magazine

Jonathan Meese: <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-artists-putting-contemporary-spin-surrealism>

Annibale Siconolfi: <https://www.artstation.com/annibalesiconolfi>

Tarot-merkitykset: Biddytarot, Sunnuntainoita ja Labyrinthos

Narrin inspiraatiokuvat: Adrian Borda, Dermot Power, OSF Costume rentals